## 233600 ـ دو خانواده توافق کرده‌اند که زکات فطرشان را به هم بدهند

**سوال**

حکم زکات فطر دو خانواده‌ای که از قبل توافق کرده‌اند که هر یک زکات فطرشان را به دیگری بدهند چیست؟

**پاسخ مفصل**

الحمدلله.

الله تعالی زکات را فرض نمود و آن را حق کسانی قرار داد که اهل آن هستند، مانند فقرا و مستمندان و آن را عامل پاک کننده از بخل و آز برای کسی قرار داد که آن را ادا می‌کند. الله تعالی می‌فرماید:

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا [توبه: ۱۰۳]

(از اموال آنان صدقه‌ای بگیر تا به وسیلهٔ آن پاک و پاکیزه‌شان سازی).

بنابراین برای کسی که زکاتش را می‌دهد واجب است که آن را با پاکی درون و خشنودی بدهد و جایز نیست که برای گیرنده‌اش شرط کند که در مقابل به او نفعی برساند.

برای همین علما به صراحت بیان کرده‌اند که برای طلبکار جایز نیست که زکاتش را به بدهکار بدهد و شرط کند که همان زکات را در مقابل طلبش به او برگرداند.

ابن قیم ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«هرگاه طلبکار قصدش زنده کردن مالش و ادای طلبش باشد، این جایز نیست زیرا زکات حق خداوند است و حق مستحق است، بنابراین جایز نیست که آن را بدهد و از آن سود عاجل ببرد.

آنچه این را توضیح می‌دهد این است که شارع از این منع کرده که آن را در برابر عوض از مستحق بگیرد. رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: «آن را نخر و صدقه‌ات را پس نگیر» اینجا پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ از خرید [اسبی که قبلا آن را صدقه داده] در مقابل پولش نهی کردند و آن را نوعی برگشت صدقه دانستند؛ چگونه است اگر زکاتی بدهد و نیتش آن باشد که آن را [در مقابل طلبش] پس بگیرد؟» (إعلام الموقعین: ۵/ ۲۷۱).

این شرطی که در سؤال آمده نیز از همین نوع است، زیرا نوعی حیله‌گری برای بازگشت خود زکات یا مانند آن به دهنده‌اش است.

با چنین توافقی، دهندهٔ زکات از صفت بخل و آز پاک نمی‌شود زیرا او زکاتش را نداده مگر به شرط آنکه مانندش را پس بگیرد و این دلیلی است بر موصوف بودن او به بخل.

والله اعلم.